

MODERNITATEA TIMPURIE

Iluminism și reformism. Transilvania sub Habsburgi

- schița lecției -

După **1683** (respingerea asediului otoman asupra Vienei), Imperiul Habsburgic a trecut la o politică de extindere teritorială în direcția Dunării și a sud-estului Europei.

Regimul habsburgic s-a instaurat, în Transilvania, în cursul anilor **1687-1688**. Statutul politic al Transilvaniei a fost precizat prin **Diploma Leopoldină (1691)**. Conform acesteia, principalele caracteristici ale organizării provinciei erau menținerea autonomiei, a Dietei (instituția reprezentativă, provincială), a vechilor legi și a privilegiilor maghiarilor, sașilor și secuilor, menținerea românilor ortodocși ca „*națiune tolerată*”, conducerea provinciei de către împărat, prin intermediul unui guvernator.

S-a trecut la organizarea **Bisericii greco-catolice** (Unite cu Roma), prin atragerea unei părți a românilor ortodocși la catolicism, cu scopul consolidării stăpânirii habsburgice în Transilvania.

Domniile împăraților **Maria Tereza (1740-1780)** și **Iosif al II-lea (1780-1790)** au fost marcate de reforme ce vizau sistemul social, cultural, administrativ și religios. Agravarea obligațiilor țăranimii aservite față de nobili și abuzurile acestora, nemulțumirea stărnită de neaplicarea reformelor imperiale în Transilvania au dus la izbucnirea răscoalei țăărănești din 1784, sub conducerea lui **Horea, Cloșca și Crișan**. Deși răscoala a fost înfrântă, în 1785, Iosif al II-lea a impus desființarea legării de glie și acordarea libertății de strămutare pentru țăranimea dependentă din Transilvania.

Mișcarea națională românească din Transilvania a fost reprezentată, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, de **Școala Ardeleană**, curent cultural și ideologic bazat pe concepția europeană iluministă, care susținea latinitatea, vechimea, continuitatea românilor, emanciparea națională, contribuind la formarea conștiinței naționale românești. **Samuil Micu, Ioan Budai Deleanu, Petru Maior, Gheorghe Șincai** au fost membri de seamă ai Școlii Ardelene.

În 1791, a fost redactat primul program politic modern al românilor din Transilvania, **Supplex Libellus Valachorum**. Acesta revendica cunoașterea și respectarea drepturilor naționale românești, înlăturarea denumirii de „națiune tolerată” pentru românii transilvăneni, egalitatea în drepturi cu celelalte națiuni ale provinciei.